

WSTĘP

Do rąk Czytelników trafia piąty tom „Prac Aksjologicznych”, którego zaproponowana tematyka – ujęta ogólnie jako „etyka a estetyka” – bezsprzecznie wpisuje się w profil powołanej do istnienia w 2018 roku serii wydawniczej. Spektrum zagadnień szczegółowych, sformułowane w zaproszeniu do wspólnego przedsięwzięcia monograficznego, znalazło zainteresowanie u wielu badaczy reprezentujących kilka dyscyplin humanistycznych, co również odzwierciedla się w różnorodności perspektyw naukowych czy podejmowanej problematyce. Dlatego też zeszyt – gromadzący studia z zakresu religii, filozofii, przekonań światopoglądowych, języka, piśmiennictwa, szeroko pojmowanej edukacji – niewątpliwie odznacza się walorem interdyscyplinarności, tym samym poszerzając pole wielowymiarowego namysłu nad wartościami w kontekście cywilizacyjnego postępu, nie zawsze odpowiednio (a czy w ogóle) konfrontowanego z tym, co istotnie zgodne z prawdą, dobrem, pięknem...

Część zasadniczą podzielono na trzy segmenty, domyka je grupa szkiców o charakterze debiutanckim i eseistycznym. Całość i partię pierwszą otwiera rozprawa Janusza Królikowskiego poświęcona nade wszystko symbolice religijnej – jej funkcjach, właściwościach, sensie. Zaplecza literackie i biblioterapeutyczne myśli antropologicznej Karola Wojtyły oraz psychologicznej Józefa Kozieleckiego rozpoznaje Anastazja Seul, podejmując próbę ukazania najważniejszych pokrewieństw koncepcji promowanych przez Jana Pawła II i głośnego zwolennika transgresji. Przyczyny skomplikowań wzajemnych relacji Gieorgija Fłorowskiego i Lwa Karsawina w związku z ich zabiegami o posadę wykładowcy patrologii w Instytucie Saint Serge w Paryżu (w latach dwudziestych XX w.) – na kanwie zachowanej korespondencji prywatnej (tej znanej i wydobytej właśnie z archiwum) – odtwarza Lilianna Kiejzik, wyposażając szkic w niezbędne wypisy oraz konteksty.

Z omówienia Lucyny Agnieszki Jankowiak – umieszczonego na początku drugiego rozdziału – wyłania się panorama m.in. leksykograficznych świadectw występowania

polskiego rzeczownika „wartość” (w znaczeniach ekonomicznym, matematycznym i aksjologicznym), przy czym słowo rejestrowane jest w tego typu kompendiach i in. źródłach, jak udało się ustalić, dopiero od drugiej połowy XVIII wieku, niemniej wcześniej aniżeli wskazywałaby na to dawniejsza kwerenda Jadwigi Puzyniny. „Suma”, „różnica”, „potęga”, „ułamek”, „procent”, „symetria”, „punkt”, „prosta”, „krzywa”, „odcinek” – tego rodzaju terminologii, tej (nie)dającej się poddać jednoznacznie „wartościowaniu niewartościowalnego” (w kontekstach spoza *omnium scientiarum regina*), oddała się Małgorzata Karczewska. Nad obecnością leksyki jubilerskiej i złotniczej w *Dykcjonarzu* Michała Amszejewicza z początku drugiej połowy XIX wieku pochyliła się Izabela Rutkowska. Z kolei uwagę Pauliny Zwolińskiej-Pieniążek przyciągnęły aspekty pozornej „sensacyjności” (tak naprawdę pozbawionej tej ostatniej cechy) w doniesieniach medialnych, choćby na podstawie wglądu w adekwatność wypowiedzi inicjalnej i anon-sowaną treść. Ogląd kilkudziesięciu recenzji muzycznych i materiałów promocyjnych typu *press kit* (będących efektem wykorzystania elektronicznych narzędzi do tworzenia prezentacji multimedialnych) pozwolił Urszuli Majdańskiej-Wachowicz na ukazanie obecnych w nich i zbliżonych językowych wykładników wartościowania. Jakub Rawski zastanawia się nad wymową etyczną warstwy językowej w filmie pt. *Diabeł* w reżyserii Andrzeja Żuławskiego. Dominika Poroszevska przedmiotem swojego szkicu uczyniła cykl podcastów Joanny Okuniewskiej *Ja i moje przyjaciółki idiotki*, by na takim właśnie przykładzie wyeksponować odrębność i swoistość „autonomicznego gatunku”, cieszącego się stosunkowo niedługim trwaniem.

Postulatowi wychowania personalnego z uwzględnieniem perspektyw etycznej oraz estetycznej, wypracowanej przez Adolfa Szoltyska, przygląda się Edyta Bartkowiak w studium umieszczonym na początku sekcji trzeciej monografii. Sylwetkę urodzonego w średniowiecznym Bizancjum filozofa, pisarza i polityka – Michała Psyslosa – a zwłaszcza jego wypowiedzi dotyczące procesu edukacyjnego przybliży Magdalena Jaworska. Sekcję tę wieńczą rozważania Katarzyny Grabias-Banaszewskiej upominającej się o częstsze stosowanie tzw. ocen opisowych w praktyce szkolnej, co badaczka wiąże m.in. z etycznymi zobowiązaniami wynikłymi z misji, jaką pełni nauczyciel, pedagog we współczesnej placówce oświatowej.

W ramach szkiców ogłoszonych w partii zawierającej „debiuty naukowe”, Edyta Bartkowiak wspólnie z Zuzanną Bubień poddały analizie koncepcję wychowania podmiotowego i pedagogikę personalistyczną Jespera Juula, nadto wzbogaciły swoje obserwacje o garść wskazówek dla wychowawców (rodziców), pozwalających na tworzenie odpowiednich warunków niezbędnych do (samo)rozwoju podopiecznych. Piotr Jagiełło podjął się próby wniknięcia w językowy obraz przejawów komunikacyjnej społeczności, wypowiadającej się w ramach jednego z serwisów gamingowych (strefapxs.pl). Wgląd w recepturę na szczęśliwe dzieciństwo, opartą na rozmaitych symplifikacjach składo-

wych procesu wychowania, proponują Bogusława Kaźmierczak i Edyta Bartkowiak, która z kolei, jednak tym razem w tandemie z Karoliną Kogut, charakteryzuje dziecko obdarzone wysokim poziomem wrażliwości w perspektywie wyzwań pedagogiki humanistycznej, postulującej indywidualne podejście do jednostki. Weronika Łuczak tropi wyróżniki genologiczne współczesnych przepisów kulinarnych, kolportowanych za sprawą nowych mediów, co przekłada się na możliwość wskazania cech właśnie powstającego i zmodyfikowanego nieco schematu gatunkowego, gdyż odmiennego od tego, jaki znamy z dawniejszych książek kucharskich (a rzecz dokumentuje stosowne podejście komparatystyczne). Joanna Nawlicka rekonstruuje językowy obraz militarnej napaści Rosji na Ukrainę, ukazanej na łamach „Gazety Wyborczej” w absolutnie wstępnej fazie konfliktu zbrojnego (tj. od 24 lutego do 3 marca 2022 r.). Edyta Bartkowiak i Adam Pietruszyński na podstawie poradnika Nicoli Schmidt gromadzą liczne argumenty przemawiające za słuszością przekonania o potrzebie miłości w wychowaniu. Refleksję na temat znaczenia równorzędnej komunikacji między wychowawcą i wychowankiem (a tym samym wynikających stąd) w niedyrektywnych (nieplanowanych, niereżyserowanych, niekierowanych) procesach pedagogicznych podejmuje Jakub Krzysztof Poczekaj. Odmiennie ujęcia doniesień w mediach niemieckich i polskich na temat ekologicznej dewastacji Odry w roku 2022 – na podstawie materiałów prasowych ogłaszanych w przestrzeni publicznej w pierwszym miesiącu (sierpniu) tej katastrofy – prezentuje Julia Strehl, odwołująca się do elektronicznych źródeł korpusowych z wykorzystaniem wielopoziomowej analizy lingwistycznej dyskursu. O hashtagach zwłaszcza, będących (chyba) remedium na powszechny obecnie szum informacyjny, oraz ich komunikacyjnych funkcjach pisze Weronika Wieloch.

Tom zamyka eseistyczny szkic Maksymiliana Brzezickiego, w którym autor i doktor nauk medycznych zarazem diagnozuje stan „zdrowia” oraz widoki na przyszłość sztucznej inteligencji.

redaktorzy tomu